

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
_____ 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри міжнародних відносин і суспільних наук
Протокол № 9 від 17 квітня 2024 р.
Завідувач кафедри
Вікторія ХВІСТ

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Наталія КРАВЧЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
Зовнішньополітичні комунікативні технології

Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Факультет гуманітарно-педагогічний
Розробник: Грушецький Б. П., кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни Зовнішньополітичні комунікативні технології

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>магістр</i>	
Спеціальність	<i>291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</i>	
Освітня програма	<i>«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	<i>6 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	<i>6 год.</i>
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>90 год.</i>	<i>108 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>2 год.</i>	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: вдосконалити знання, вміння та навички студентів щодо проблем зовнішньополітичних комунікацій, їх особливостей та інструментарію, що є, за сучасних умов, визначальними чинниками забезпечення національних інтересів держави.

Завдання: з'ясувати особливості традиційної та сучасної дипломатії, визначити їх інструментарій; окреслити основні напрями, функції, принципи, канали публічної дипломатії; з'ясувати сутність системи стратегічних комунікацій, та місце публічної дипломатії в ній; розглянути комунікативні

технології інформаційної та смислової війни; визначити способи протидії інформаційній агресії.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин

загальні компетентності (ЗК):

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК3. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

СК8. Здатність організовувати та проводити міжнародні зустрічі та переговори, розробляти, аналізувати і оцінювати дипломатичні та міжнародні документи.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН7. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

ПРН13. Брати участь у професійні дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1												
Тема 1. Комунікація і зовнішня політика	16	2	2			12		1				13
Тема 2. Традиційна дипломатія. Комунікативна діяльність зовнішньополітичних відомств.	16	2	2			12		1				14

Тема 3. Публічна дипломатія	16	2	2			12		1	1			13
Тема 4. Основні напрями публічної дипломатії	16	2	2			12		1	1			14
Разом за змістовим модулем 1	64	8	8			48		3	3			54
Змістовий модуль 2												
Тема 5. Іміджева дипломатія. Брендінг держави	16	2	2			12		1				14
Тема 6. Медіа та віртуальна дипломатія	16	2	2			12			1			14
Тема 7. Інформаційна війна як зовнішньополітична комунікативна технологія	16	2	2			12		1	1			13
Тема 8. Стратегічні комунікації як засіб запобігання та протидії інформаційній війні	8	1	1			6		1	1			13
Разом за змістовим модулем 2	56	7	7			42		3	3			54
Усього годин	120	15	15			90		6	6			108

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Комунікація і зовнішня політика	2
2.	Тема 2. Традиційна дипломатія. Комунікативна діяльність зовнішньополітичних відомств.	2
3.	Тема 3. Публічна дипломатія	2
4.	Тема 4. Основні напрями публічної дипломатії	2
5.	Тема 5. Іміджева дипломатія. Брендінг держави	2
6.	Тема 6. Медіа та віртуальна дипломатія	2
7.	Тема 7. Інформаційна війна як зовнішньополітична комунікативна технологія	2
8.	Тема 8. Стратегічні комунікації як засіб запобігання та протидії інформаційній війні	1
	Разом	15

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Комунікація і зовнішня політика	12
2.	Тема 2. Традиційна дипломатія. Комунікативна діяльність зовнішньополітичних відомств.	12
3.	Тема 3. Публічна дипломатія	12
4.	Тема 4. Основні напрями публічної дипломатії	12
5.	Тема 5. Іміджева дипломатія. Брендинг держави	12
6.	Тема 6. Медіа та віртуальна дипломатія	12
7.	Тема 7. Інформаційна війна як зовнішньополітична комунікативна технологія	12
8.	Тема 8. Стратегічні комунікації як засіб запобігання та протидії інформаційній війні	6
	Разом	90

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- доповіді з семінарських робіт;
- доповіді з самостійної роботи;
- презентації;
- захист курсової роботи;
- участь у дискусії.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
- інші види.

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проєкти;
- захист лабораторних та практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах

- інші види.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5122>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна

Висоцький О.Ю. Публічна дипломатія: конспект лекцій в двох частинах – Дніпро: СПД «Охотнік», 2020.

Європейські публічні комунікації: культура, політика, технології: колективна монографія / А.Л. Шинкарук, В.М. Парфенюк, Е.Я. Кац., Рівне, 2013., 416 с.

Інноваційна дипломатія XXI століття: колективна монографія / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Ожеван М. А. та ін., К.: Центр вільної преси, 2012., 408 с.

Історія дипломатії : навч.-метод. посібник / за ред. О. В. Бігняка., Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021., 116 с.

Карпчук Н. П. Засади комунікаційної політики: досвід країн-членів Європейського Союзу: монографія / Н. П. Карпчук., Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 440 с.

Комунікаційна стратегія Міністерства закордонних справ України URL: <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/strategiyi-mzs>

Макаренко Є. А. Віртуальна дипломатія: підручник / Є. А. Макаренко, Н. О. Піпченко., К.: Центр вільної преси, 2010., 302 с.

Макаренко Л. Політична комунікація у демократичних процесах в Україні: монографія. К.: Видавничий дім «Кий», 2017, 324 с.

Міжнародна інформація: терміни і коментарі. Навчальний посібник / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Кучмій О. П., Фролова О. М., Вид. 2-ге, доповн. та переробл., К.: Центр вільної преси, 2016. – 518 с.

Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/strategiyi-mzs>

Допоміжна

Актуальні проблеми формування та розвитку європейського інформаційного простору : кол. моногр. за заг. ред. Є.Б. Тихомирової., Луцьк : ВМА «Терен», 2012. 354 с.

Європейські комунікації: монографія. / Макаренко Є.А., Ожеван М.А., Рижков М.М. та ін. – К.: Центр вільної преси, 2006. - 536с.

Карпчук Н.П. Теорія та практика комунікацій : навчальний посібник / Н. П. Карпчук. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2013. – 244 с.

Картунов О. В. Інформаційне суспільство: аналіз політичних аспектів зарубіжних концепцій: монографія / О. Картунов, О.О. Маруховський., К.: Університет економіки та права «КРОК», 2012., 344 с.

Макаренко Є. А. Міжнародні інформаційні відносини: монографія., К.: Наша культура і наука, 2002., 452 с.

Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози / Л. В. Губерський, Є. А. Макаренко, В. П. Гондюл та ін.. – К.: Наша культура і наука, 2007. – 916 с

Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: навчальний посібник. 2-ге вид. / Почепцов Г.Г., Чукут С.А., К.: Знання, 2008., 663 с.

Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. для самостійної роботи студента / О.В. Яценкова., К. : Академія, 2011., 304 с.

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«ЗОВНІШНЬОПЛІТИЧНІ КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Ступінь вищої освіти *Магістр*

Спеціальність *291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*

Освітня програма *«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»*

Рік навчання **1**, семестр **2**

Форма навчання - *денна*

Кількість кредитів ЄКТС **4**

Мова викладання *українська*

Лектор навчальної
дисципліни

Контактна інформація
лектора (e-mail)

URL ЕНК на
навчальному порталі
НУБіП України

Грушецький Богдан Павлович, кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук

hrushetskyi_bohdan@ukr.net

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5122>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Зовнішньополітичні комунікативні технології» дає студентам спеціальності «Міжнародні відносини» ґрунтовні знання щодо проблем зовнішньополітичних комунікацій, їх особливостей та інструментарію. Комунікативні технології відіграють важливу роль у сучасних відносинах між державами, до того ж, безупинно зростає значимість нових видів дипломатичної діяльності, як то: публічна, іміджева, культурна, медіа- та віртуальна дипломатія, що відрізняються специфічними формами реалізації. Тому мета курсу озброїти студентів актуальними знаннями про зовнішньополітичні комунікативні технології, що є, за сучасних умов, визначальними чинниками забезпечення національних інтересів держави, в тому числі безпекових.

Компетентності навчальної дисципліни:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК3. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

СК8. Здатність організувати та проводити міжнародні зустрічі та переговори, розробляти, аналізувати і оцінювати дипломатичні та міжнародні документи.

Програмні результати навчання навчальної дисципліни:

РН7. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

РН13. Брати участь у професійні дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Змістовий модуль 1				
Тема 1. Комунікація і зовнішня політика	2/2	<ul style="list-style-type: none"> - Розрізнити поняття «комунікація», «суспільна комунікація», «політична комунікація», «зовнішньополітична комунікація». Типи комунікації. - Розуміти функції політичної комунікації та зовнішньополітичної комунікації. - Виокремлювати суб'єктів і об'єктів зовнішньополітичної комунікації. Канали зовнішньополітичної комунікації. - З'ясувати особливості зовнішньополітичної комунікації. Інструменти зовнішньополітичної комунікації. 	Опрацювання літератури для семінарського заняття. Самостійна робота з електронними ресурсами (зокрема elearn)	7
Тема 2. Традиційна дипломатія. Комунікативна діяльність зовнішньополітичних відомств.	2/2	<ul style="list-style-type: none"> - Розглянути історію дипломатії. - З'ясувати зміст інформаційно-аналітичної діяльності зовнішньополітичних відомств. Типи документів 	Опрацювання літератури для семінарського заняття. Самостійна робота з електронними	7

		<p>зовнішньополітичних відомств (для внутрішнього зовнішнього поширення).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ознайомитися з такими різновидами дипломатичних документів як нота, меморандум тощо. Інформаційне забезпечення візитів. Концепція візиту. - Розглянути переговори як основний інструмент класичної дипломатії. - Ознайомитися з національно-культурними особливостями переговорного процесу; технологіями ведення переговорів 	и ресурсами (зокрема elearn)	
Тема 3. Публічна дипломатія	2/2	<ul style="list-style-type: none"> - Визначити основні етапи становлення публічної дипломатії; суб'єкти й об'єкти публічної дипломатії; напрями та канали публічної дипломатії; інструменти публічної дипломатії; принципи публічної демократії. - Охарактеризувати публічну дипломатію США; європейських держав; України. - Ознайомитися зі змістом «Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки». 	Опрацювання літератури для семінарського заняття. Самостійна робота з електронними ресурсами (зокрема elearn)	7
Тема 4. Основні напрями публічної дипломатії	2/2	<ul style="list-style-type: none"> - Визначити роль культурної дипломатії у встановленні/відновленні/покращенні дипломатичних зв'язків. Інструменти 	Опрацювання літератури для семінарського заняття. Самостійна робота з	7

		<p>культурної дипломатії. Взірцеві практики культурної дипломатії держав.</p> <p>- Розглянути економічну дипломатію як просування інвестиційного, туристичного та експортного потенціалу країни інструментами та засобами публічної дипломатії.</p> <p>- Розглянути експертну дипломатію як системну роботу з представниками експертного середовища, державними та недержавними аналітичними центрами, національними та міжнародними об'єднаннями, профільними академічними та дослідницькими закладами.</p> <p>- Охарактеризувати науковоосвітню, спортивну та інші види публічної дипломатії.</p>	електронним и ресурсами (зокрема elearn)	
Підсумки модуля 1			Контрольна робота у вигляді тестів різного типу	10
Змістовий модуль 2				
Тема 5. Іміджева дипломатія. Брендинг держави	2/2	<p>- Розуміти структуру іміджу держави. Стратегії формування позитивного іміджу міжнародного актора.</p> <p>- З'ясувати значення міжнародного ПР у формуванні іміджу держави.</p>	Опрацювання літератури для семінарського заняття. Самостійна робота з електронним и ресурсами	7

		<p>- Розкрити поняття «репутація держави»; поняття «бренду», «брендингу» держави. Складові бренду держави. Етапи брендингу держави.</p> <p>- Розглянути міжнародний досвід формування бренду держави. Бренд України.</p>	(зокрема elearn)	
Тема 6. Медіа та віртуальна дипломатія	2/2	<p>- з'ясувати роль медіа у формуванні громадської думки; роль медіа у вирішенні конфліктів; в провокуванні конфліктів</p> <p>- охарактеризувати термінологічне поле віртуальної дипломатії. Фейсбук/твітердипломатія</p> <p>- визначити роль віртуальної дипломатії у формуванні національної й міжнародної громадської думки. Віртуальне посольство. Досвід віртуальної дипломатії держав.</p>	Опрацювання літератури для семінарського заняття. Самостійна робота з електронними ресурсами (зокрема elearn)	8
Тема 7. Інформаційна війна як зовнішньополітична комунікативна технологія	2/2	<p>- Розкрити поняття та складові інформаційної війни. Суб'єкти та об'єкти інформаційної війни.</p> <p>- Визначити політичні, дипломатичні, економічні, інформаційно-психологічні, інформаційно-технічні і воєнні способи ведення інформаційної війни. Наступальні та оборонні інформаційні операції. Психологічні війни. Сміслові війни. Пропаганда як</p>	Опрацювання літератури для семінарського заняття. Самостійна робота з електронними ресурсами (зокрема elearn)	7

		інструмент інформаційної війни.		
Тема 8. Стратегічні комунікації як засіб запобігання та протидії інформаційній війні	1/1	- Розглянути стратегічні комунікації як засіб запобігання інформаційній війні. - Визначити принципи стратегічних комунікацій. - Охарактеризувати проблеми впровадження стратегічних комунікацій в Україні.	Опрацювання літератури для семінарського заняття. Самостійна робота з електронними ресурсами (зокрема elearn)	7
Підсумки модуля 2			Контрольна робота у вигляді тестів різного типу	10
Всього за 1 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс (1 семестр)				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Відповіді на семінарських заняттях мають спиратися на власноруч підготовлений конспект і презентацію. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні URL посилання на використану літературу. Унікальність робіт має складати не менше 70%.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

Висоцький О.Ю. Публічна дипломатія: конспект лекцій в двох частинах – Дніпро: СПД «Охотнік», 2020.

Європейські публічні комунікації: культура, політика, технології: колективна монографія / А.Л. Шинкарук, В.М. Парфенюк, Е.Я. Кац, Рівне, 2013., 416 с.

Інноваційна дипломатія XXI століття: колективна монографія / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Ожеван М. А. та ін., К.: Центр вільної преси, 2012., 408 с.

Історія дипломатії : навч.-метод. посібник / за ред. О. В. Бігняка., Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021., 116 с.

Карпчук Н. П. Засади комунікаційної політики: досвід країн-членів Європейського Союзу: монографія / Н. П. Карпчук., Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 440 с.

Комунікаційна стратегія Міністерства закордонних справ України URL: <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/strategiyi-mzs>

Макаренко Є. А. Віртуальна дипломатія: підручник / Є. А. Макаренко, Н. О. Піпченко., К.: Центр вільної преси, 2010., 302 с.

Макаренко Л. Політична комунікація у демократичних процесах в Україні: монографія. К.: Видавничий дім «Кий», 2017, 324 с.

Міжнародна інформація: терміни і коментарі. Навчальний посібник / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Кучмій О. П., Фролова О. М., Вид. 2-ге, доповн. та переробл., К.: Центр вільної преси, 2016. – 518 с.

Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/strategiyi-mzs>

Допоміжна

Актуальні проблеми формування та розвитку європейського інформаційного простору : кол. моногр. за заг. ред. Є.Б. Тихомирової., Луцьк : ВМА «Терен», 2012. 354 с.

Європейські комунікації: монографія. / Макаренко Є.А., Ожеван М.А., Рижков М.М. та ін. – К.: Центр вільної преси, 2006. - 536с.

Карпчук Н.П. Теорія та практика комунікацій : навчальний посібник / Н. П. Карпчук. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2013. – 244 с.

Картунов О. В. Інформаційне суспільство: аналіз політичних аспектів зарубіжних концепцій: монографія / О. Картунов, О.О. Маруховський., К.: Університет економіки та права «КРОК», 2012., 344 с.

Макаренко Є. А. Міжнародні інформаційні відносини: монографія., К.: Наша культура і наука, 2002., 452 с.

Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози / Л. В. Губерський, Є. А. Макаренко, В. П. Гондюл та ін.. – К.: Наша культура і наука, 2007. – 916 с

Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: навчальний посібник. 2-ге вид. / Почепцов Г.Г., Чукут С.А., К.: Знання, 2008., 663 с.

Ященко О.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. для самостійної роботи студента / О.В. Ященко., К. : Академія, 2011., 304 с.